

בג"ץ 939/05 נעמה ברבי נ' משרד התמ"ת (אהוד אולמרט) ורשם המהנדסים והאדריכלים (אברהם מונל)

לאחרונה ניתן מידי בית המשפט הגבוה לצדק, פסק דין המתייחס להתנהלות רשם המהנדסים ומבהיר את מרחב סמכויותיו ושיקול דעתו. בית המשפט הגבוה לצדק התערב בהחלטתו של רשם המהנדסים, שלא ליתן רישיון אדריכל לעותרת. קביעות בית המשפט הגבוה לצדק, כפי שיוצגו ויפורטו להלן, מאפשרות לרשם אך ורק לבדוק באם התנאים הקבועים בחוק התקיימו. בהתאמה קובע בית המשפט כי כל דרישה נוספת שהוצגה לאורך השנים על ידי הרשם לעותרת ו/או לאחרים, נעשתה **בחוסר סמכות** ומכאן הינה בטלה ואינה יכולה למנוע את מתן הרישיון.

עיקרי פסק הדין שניתן ביום 18.6.2007 ע"י כבוד הרכב השופטים חשין, נאור, ארבל:

הגב' ברבי נעמה (להלן: "העותרת") הינה בוגרת הטכניון בחיפה ובעלת תואר מוסמך בארכיטקטורה. העותרת רשומה החל מיום 26.12.1995 בפנקס המהנדסים והאדריכלים המתנהל עפ"י סעיף 8 לחוק המהנדסים והאדריכלים תשי"ח 1958 (להלן: "החוק"). מאז ובמשך תקופה של למעלה מתשע שנים עבדה העותרת כאדריכלית רשומה בענף הארכיטקטורה לתכנון אדריכלי במסגרת משרד עצמאי.

בשנת 1998 פנתה העותרת למשרד העבודה לצורך קבלת הנחיות וטפסים לקבלת רישיון אדריכל. בתשובה לפנייתה נשלחו אליה הטפסים וההנחיות בהם צוינו הפרטים והמסמכים שיהיה עליה לצרף, ובין היתר, נדרשה המלצה מאדריכל רשוי ורשימת פרויקטים שבוצעו על ידה. מסיבותיה שלה, הגישה העותרת רק ביום 9.7.2004 את בקשתה לקבלת הרישיון, בצורת מכתב בקשה, וזאת בהתאם להנחיות שקיבלה ממשרד העבודה.

העותרת הפנתה את מכתבה/בקשתה לרשם המהנדסים והאדריכלים (להלן: "הרשם") וצירפה אליה את כל הפרטים והמסמכים הדרושים עפ"י הוראות משרד העבודה. הרשם סירב לבקשתה של העותרת בצינו כי על מנת לקבל את הרישיון עליה לעבוד במשך שנתיים לפחות במשרד אדריכל רשוי, תחת פיקוחו, תוך התמחות בתכנון בנייני מגורים (בנייה רוויה), בנייני ציבור ותכנון אורבאני כולל הכנת תוכנית בנין עיר. הסירוב כאמור נסמך על המלצתה של הועדה המקצועית המייעצת לרשם.

העותרת פנתה שוב לרשם בבקשה לשנות את החלטתו ולבדוק מחדש את עניינה אולם הרשם סירב גם לבקשה זו בהסתמכו על חוות דעתו של ממלא מקום היועץ המשפטי של משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה.

פניות חוזרות ונישנות של העותרת לרשם הובילו להזמנת העותרת להופיע בפני ועדה (שהצדדים חלוקים על שמה ועל תפקידה) וזאת על מנת שתפרוש בפניהם פרויקטים שביצעה במשך שנות עבודתה. גם הופעתה בפני הוועד לא עזרה לעותרת והרשם עמד על החלטתו הראשונה כי לצורך קבלת רישיון רשוי על העותרת לעבוד שנתיים בפיקוחו של אדריכל רשוי, כאמור לעיל.

הרשם ושר התמ"ת (להלן: "המשיבים") טענו כי דחיית בקשתה של העותרת היתה החלטה סבירה ועניינית תוך שקילת אינטרנס ציבורי. כמו כן טענו המשיבים כי במסגרת העבודות שביצעה העותרת היא אף תכננה שני גני ילדים אשר מהווים "מבני ציבור", וככאלה יחודיים רק לאדריכל רשוי. כך, שהעותרת הפרה את החוק ותקנות ייחוד הפעולות. בין היתר העלו המשיבים טענה כי הדרישה לעבוד תחת פיקוחו של אדריכל רשוי נלמדת ממילות החוק "עבד באותו ענף" כאמור בסעיף 11 א וכן לאור מטרותיו של החוק.

עיקר הדיון בפסק הדין הנ"ל נסב על אודות השאלה האם לרשם יש שיקול דעת במתן רישיון אדריכל ?

בית המשפט קבע כי סעיף 11 לחוק מסמיך את השר ליתן רישיון אדריכל בהתקיים שני תנאים. הראשון, היותו של המבקש רשום בפנקס כאדריכל בענף פלוני במשך תקופה שקבע השר (בענייננו שלוש שנים – תקנה 2 לתקנות ייחוד הפעולות) והתנאי השני הינו כי המבקש עבד בענף בו הוא רשום במשך תקופה כאמור, אחרי רישומו בפנקס. בית המשפט קבע, כי בהתקיים שני התנאים הנ"ל אין לרשם סמכות אלא סמכות שבחובה ליתן רישיון רשוי ואין החוק מתיר שיקול דעת לשר בכל הנוגע למתן רישיונות, לאחר שנתקיימו שתי הדרישות המופיעות בחוק.

במאמר מוסגר יצוין, כי בית המשפט קבע בפסק דינו שהחלטת הרשם להתנות את מתן הרישיון בתנאים נוספים על אלו הקבועים בחוק מהווה חריגה מסמכות. סעיף 11 (ג) לחוק מציב שלוש דרישות מצטברות לקביעת תנאים נוספים למתן רישיון כדלקמן:

- א. שהגורם שיקבע את התנאים יהיה השר.
- ב. התנאים יאושרו ע"י ועדת העבודה של הכנסת.
- ג. התנאים ייקבעו בתקנות

במקרה דנן, אף אחד מהתנאים הללו לא התקיים, מה גם שהחלטת הרשם (בהתייעצות עם הוועדה המייעצת) שלא ליתן לעותרת את הרישיון המבוקש על ידה נסמכה על "הנחיות פנימיות" שנקבעו ע"י הרשם ולא על ידי השר עצמו. מכאן, ציין כב' השופט חשין, כי "ההנחיות הפנימיות של הרשם בטלות מחמת פעולה שבחוסר סמכות. ממילא בטלה גם ההחלטה בעניינה של העותרת שניתנה על יסודן".

המפורט להלן הינו תמצית פסק דין בלבד, המובא לידיעת הקוראים, אין בתמצית משום מתן ייעוץ משפטי כל שהוא, אין בקריאת התמצית משום תחליף לקריאת פסק הדין כולו ו/או תחליף לקבלת ייעוץ משפטי מעו"ד בשאלה הרלבנטית.